

ТАЛАБАЛАРГА ТАЪЛИМ БЕРИШ КОМПЕТЕНЦИЯСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА ИНТЕРФАОЛ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ ИЖОБИЙ ВА САЛБИЙ УСТУНЛИК ЖАРАЁНЛАРИ

Назирова Зилола Расуловна

Самарқанд давлат ветеринария медицинаси,
чорвачилик ва биотехнологиялар университетининг Тошкент филиали.

zilolanazirova892@gmail.com

***Аннотация.** Таълим учун интерфаол технологиялар аллақачон ўзининг ижобий ва салбий томонларини кўрсатди. Ушбу мақолада бундай замонавий асбоб-ускуналардан фойдаланишининг ижобий таъсири унинг камчиликларидан кўра муҳимлиги ва уларнинг аксарияти ҳал қилиниши мумкин кўрсатиб ўтилди. Энг яхши вариант – ўқувчиларга барча мумкин бўлган манбалардан тажриба ва янги билим бериш учун бир нечта турли усулларни бирлаштириш, унинг бошқа усуллар билан биргаликда қўллаш ҳақида тавсиялар берилиши кўрсатиб ўтилган.*

***Калим сўзлар:** интерактив мультимедия технологияси, оқ интерактив доска, инновацион инструментлар, дарс жараёнини ташиқил қилиши.*

***Аннотация.** Интерактивные технологии для образования уже показали свои положительные и отрицательные стороны. В данной статье показано, что положительные эффекты от использования такого современного оборудования важнее его недостатков, и большинство из них решаемы. Наилучшим вариантом является сочетание нескольких различных методов для предоставления учащимся опыта и новых знаний из всех возможных источников, при этом даны рекомендации по его использованию в сочетании с другими методами.*

***Ключевые слова:** интерактивные мультимедийные технологии, белая интерактивная доска, инновационные инструменты, методы организации учебного процесса.*

Педагогик амалиётда "таълимнинг фаол усуллари ва шакллари" узоқ вақтдан бери қўлланилган. Аммо сўнгги йилларда яна бир қизиқарли атама машҳур бўлди - "интерактив таълим", гарчи уни янги деб аташ мумкин эмас. 60-йилларда интерфаол усулларнинг ривожланишини В.А.Сухомлинский асарларида учратиш мумкин¹. Ҳозирги вақтда турли интерфаол

¹ Бернацкая М. В., Муратова О. А. Плюсы и минусы использования интерактивных технологий при обучении иностранному языку студентов неязыковых вузов// Концепт. 2020.С-78.

технологиялардан талабаларга таълим бериш компетенциясини шакллантиришда фойдаланиш ўқитиш жараёнининг ажралмас атрибутидир. Кўпгина замонавий ўқитувчилар амалий машғулотларда янги техник воситалар билан ҳамкорликда ўқитишнинг инновацион усулларида фойдаланадилар. Ўқув жараёни ўрганилаётган тил мамлакатидан ташқарида амалга оширилганлиги сабабли: унинг маданияти, анъаналари, мулоқот қилиш усуллари ва методлари, интерфаол дарсликлар ва ўқув қўлланмалар, интерактив-доскалар, ДВД ва СДлар, Интернет лойиҳалари, тадқиқот ишлари, ўрганиш учун қулай муҳит яратишга ёрдам беради. Бироқ, ҳозирги ўқувчини ранг-баранг ва ёрқин дарсликлар, ҳақиқий аудио ёзувлар ва дунёга машҳур фильмлардан парчалар намоиши билан ажаблантириш қийин. Бу таълимни модернизация қилиш ва синфда ҳам, ундан ташқарида ҳам жуда кўп Интернет-ресурслардан бепул фойдаланиш билан боғлиқдир.

Ўқитувчи замонавий ҳаёт ҳақиқати тақозо этган юқоридаги вазифани бажариши керак, лекин интерфаол усуллардан фойдаланиш технологияларининг ижобий ва салбий жараёнлари ҳақида ҳам унутмаслиги керак. Унинг гуруҳда ишни ташкил этиш, материални тушунтириш учун дарсларни ташкил этиш қобилияти муваффақият калитидир. Бу жиҳатда эса таълим жараёнида мультимедиа технологияларидан фойдаланишга алоҳида эътибор қаратиш; хусусан, очиб берувчи воситалардан бири – интерфаол доскада (интерактив доска), ундан тўғри ва сифатли фойдаланишни ҳам билиш керак. Таълим жараёнида турли компьютер ресурсларидан фойдаланишнинг ёрқин мисоли интерфаол доскадир. Кўпгина олий таълим муассасаларида турли мультимедиа технологиялари – интерфаол доскалар, шахсий компьютерлар ва видеопроекторлар билан жиҳозланган ўқув хоналари мавжуд. Ускуналар талабаларга фанни ўргатиш учун турли интерактив иловалардан фойдаланиш имконини беради. Кўплаб хорижий нашриётлар аллақачон бундай ўқув қўлланмаларининг катта танловини ишлаб чиқди ва таклиф қилди. Улар ўқув жараёни мавзусига осонгина бирлаштирилиб, мисолларнинг кўринишини ошириш, ўқувчиларнинг иштирок этишга қизиқишини таъминлаш, маълумотларни идрок этиш ва ўзлаштириш имкониятларини кенгайтириш, шунингдек, семинар давомида талабалар томонидан олинган билимларни синаб кўриш имконини беради.

Ўқув жараёни ўқувчилар учун монотондан ижодий, бой ва ҳаяжонли жараёнга айланади. Ўқувчининг ақлий фаолияти ривожланади, образли идрок этиш малакалари шаклланади. Қолаверса, янгини ўрганиш ва ўтилган материални мустаҳкамлаш янги, янада илғор босқичда амалга оширилади. Шунинг таъкидлаш керакки, дастлаб оқ интерактив досканинг пайдо бўлиши ўқитиш билан боғлиқ эмас эди. Унинг амалий қўлланилиши биринчи марта ўтган

асрнинг 80-йиллари охирида, аниқроғи 1986 йилда бошланган. Ўша пайтда уни яратишдан асосий мақсад бизнес ва бизнес технологиялари учрашувлари ва бизнес соҳасидаги алоқалар пайтида график ва техник маълумотларни тақдим этишда кўринишни ошириш эди. Аммо бир неча йиллардан сўнг ўзининг амалийлиги ва соддалиги, фойдаланишда максимал самарадорлиги туфайли интерфаол доска мактабгача ва бошланғич синф ўқувчиларидан тортиб, ўқувчилар ва катталаргача бўлган турли гуруҳлар ўқувчилари учун инновацион ўқитиш воситасига айланди.

Интерфаол таълимнинг оддий таълимдан асосий хусусияти ва фарқи шундаки, янги билим тугалланган ҳолда берилмайди, талаба уни ўзи олиши керак.

Бунда нафақат натижа, балки танқидий фикрлашни шакллантирадиган фикрлаш жараёни ҳам аҳамият касб этади.

Шундай қилиб, материалнинг тузилиши ва ўзлаштирилиши оптималлаштирилади, чунки ўқитувчи бир вақтнинг ўзида аудио, визуал, аудиовизуал ва тактил ўқитиш усулларини қўллаш имкониятига эга бўлади, аммо ўқувчиларга таълим бериш компетенциясини шакллантиришда интерфаол усуллардан фойдаланиш технологияларининг салбий жараёнлари ҳам мавжуд, булар ҳақида биз алоҳида тўхтаб ўтамиз, улар талабалар билан ишлашда эътиборга олинishi керак:

- Усулни барча талабаларнинг характери ва хулқ-атворининг хусусиятларига мослаштириш ҳар доим ҳам мумкин эмас. Масалан, у ҳар доим ҳам талабаларнинг ўқув жараёнига қўшилишни истамаслигини самарали тарзда енгиб чиқмайди. Гуруҳда етакчилик қилаётган талабалардан бирининг фикри бошқаларда устунлик қилиши ҳам мумкин.

- Талабаларни интерфаол фаолиятга жалб қиладиган ўқитувчи тегишли хусусиятларга, билим ва кўникмаларга эга бўлиши керак. Агар ўқитувчи интерфаол усулларни яхши билмаса, у дарсни назорат қилишни йўқотиши эҳтимоли бор ва талабаларга таълим бериш интерфаол технологияларининг салбий томони устунлик беради.

- Дастлаб, усулни жорий этиш ўқувчиларда ички ноқулайлик ва ташвишларни келтириб чиқариши мумкин, чунки у ўқув жараёни ҳақидаги оддий стереотипларни йўқ қилади.

- Ўйин ва ўқиш ўртасида мувозанатни сақлаш қийин. Агар сиз интерактив машғулотларга ҳаддан ташқари берилиб кетсангиз, ўрганишнинг асосий мақсади

- маълум бир мавзу бўйича янги билимларни олишдан четга чиқишингиз мумкин.

- Агар фақат битта усул қўлланилса, талабаларнинг кейинчалик бошқаларга мослашиши қийинлашиши хавфи мавжуд. Шу сабабли, талабага билимни ривожлантириш ва эгаллашнинг кўплаб усуллари мавжудлигини кўрсатиш учун ўқув жараёнида бир нечта усулларни бирлаштириш тавсия этилади.

- Ўқитувчи маҳорати. Замонавий ускуналар билан ишлаш учун сиз тегишли кўникмаларга эга бўлишингиз керак. Ўқитувчи оддий компьютерда ишлай олиши керак, шунда интерфаол воситалар билан ишлашда улар ноқулайлик ҳис қилмасликлари ва унинг имкониятларидан максимал даражада фойдаланишлари керак.

- Мослашиш даври. Кўпинча талабалар интерактив воситаларни яхши кўрадилар, лекин унутмангки, ҳамма ҳар хил ва баъзи талабалар буни бошқаларга қараганда қийинроқ деб билишади.

- Усуллар сони. Агар ўқитувчи фақат битта воситадан фойдаланса, ўқувчиларнинг бошқаларга мослашиши қийин бўлиши хавфи мавжуд. Шу сабабли, талабага билимни ривожлантириш ва олишнинг кўплаб усуллари мавжудлигини кўрсатиш учун интерфаол таълим жараёнида бир нечта воситаларни бирлаштириш тавсия этилади.

Барча камчиликларга қарамай, интерактив усуллар эътиборга олинishi керак бўлган афзалликларга ҳам эга, булар:

- Интерфаол жиҳозлар тайёр дастурлар, эффектлар, дарслар, тавсияларни ўз ичига олади, шунинг учун дарсни ташкил этиш учун ўқитувчи карталарни тарқатиш, ўйиннинг бориши ёки топшириқларни тасвирлаш ёки уни узоқ вақт давомида созлаш учун вақтни беҳуда сарфламайди.

- Ижодий қобилиятларни ривожлантириш. Кўпгина ўқитувчиларнинг таъкидлашича, интерфаол ўқитиш усуллари жорий этиш болаларда ижодий қобилиятларни, шунингдек, махсус ностандарт фикрлаш тарзини ривожлантиришга ёрдам беради.

- Бундай усуллар талабаларни ўрганишни мустақил равишда қабул қилишга, бу жараённинг фаол иштирокчиси бўлишга мажбур қилади, бу уларга ташвишларнинг кучайиши, ҳаддан ташқари руҳий стресс ва ортиқча чарчоқнинг олдини олишга имкон беради.

- Материалнинг сифатини яхшилаш. Айрим интерактив воситалар (Интерактив панел) дарсларда диаграммалар, графиклар, тасвирлар,

тақдимотлар, аудио ва видеоклиплардан фойдаланиш имконини беради, бу эса ўрганилаётган мавзунини самарали ўзлаштиришда кўл келади¹.

- Талаба ўз-ўзидан билим олишни ўрганади, у маълумотни турли мавжуд манбалардан олиш мумкинлигини тушунади. Шундай қилиб, талабанинг мустақиллиги ва ўзини ўзи таъминлаши шаклланади, ўқув жараёнининг сифати, тараққиёти ва самарадорлиги ортади, чунки болада фанга қизиқиш уйғонади, ўз кучига ишонишади.

- Талабада ижтимоий мулоқот қобилиятлари ривожланади. У мулойимлик билан, низо қоидаларини бузмасдан, ўз фикрини баён қилишни, тўғри муҳокама қилишни, баҳслашишни ва ўз нуқтаи назарини ҳимоя қилишни ўрганади.

- Ўқитишнинг интерфаол усули ҳам ижодий қобилиятларни, ўзига хос фикрлаш тарзини ривожлантиради, чунки ўқитувчи ҳар бир ўқувчининг ўқув жараёнида фаол иштирокини рағбатлантириши керак².

- Ўқувчининг руҳий саломатлиги нуқтаи назаридан интерфаол усуллар муҳим роль ўйнайди. Усул кучайган асабий ва руҳий стрессдан халос бўлишга ёрдам беради, ишнинг турли шакллари ўртасида алмашилиш ва эътиборни бир мавзудан бошқасига ўтказишга имкон беради, ортиқча чарчоқнинг олдини олади.

Шуни таъкидлаш керакки, усулнинг ижобий хусусиятлари биринчи навбатда уни тўғри қўллаш туфайли эришилади, акс ҳолда салбий жиҳатлари устунлик беради.

✓ Интерактив панеллар ва жадваллар. Ушбу воситалар кучли компьютер ва сенсорли экранни ўз ичига олади. Дарс давомида материални намоёни қилиш ва индивидуал аудио ва видео қисмларини визуализация қилиш учун жуда яхши.

✓ Интерактив қават. Мактабгача ёшдаги болалар ёки бошланғич мактаб ўқувчилари билан ишлаш учун восита. Эффектлар каталоги бошланғич мактаб ўқув дастурининг деярли кўп қисмини қамраб олади.

Масалан, интерфаол иловалар, хусусан СДРОМ ёрдамида хорижий тилини ўргатиш президент мактабларида ва хусусий мактабларда жуда машҳур ва муваффақиятли амалга оширилган таълим технологиясидир. Доска учун ишлаб чиқилган ва ўқитувчилар ва ўқувчилар томонидан муваффақиятли қўлланиладиган ноёб дастур ўрганилаётган курснинг умумий мавзуларига бағишланган 10 бирликдан иборат. Ҳар бир бўлим нутқ фаолиятининг барча

¹ Sattorov S. B. Interactive learning technologies in higher education: textbook. allowance. - Saratov: Sciencye, 2019.P-57.

² Хатамов М. А. Мактабда интерфаол о'қитиш усуллари ва методлари// Образование и наука в современных условиях: материалы VII Междunar. nauch.-prakt. konf. (Cheboksary, 22 мая 2022.).В-23.

турларини бирлаштириш, фаоллаштириш ва назорат қилишга қаратилган интерфаол вазифаларни ўз ичига олади. Бундан ташқари, хатоларни текшириш ва таҳлил қилиш тизими ўқув жараёнини ташкил этиш ишини соддалаштириш ва натижаларни текшириш учун ўқитувчининг вақтини сезиларли даражада қисқартириш имконини беради. Шунингдек дискда грамматика, луғат ва фонетика бўйича машқлар, шунингдек, дарсликнинг ҳар бир бўлими учун видеоклиплар ўз ичига олган интерактив иш китоби мавжуд.

АҚШ, Буюк Британия, Белгия, Финляндия, Германия, Италия ва бошқа кўплаб мамлакатларда назарий билимларнинг оқилона уйғунлашуви ва уларни ўқувчиларнинг биргаликдаги фаолиятида атроф-муҳитнинг муайян муаммоларини ҳал қилишда амалий қўлланилиши туфайли интерфаол доска катта шуҳрат қозонди. .

Шу муносабат билан интерфаол доска фанларни ўқитиш амалиётида етакчи замонавий технологиялардан бирига айланиб бормоқда. Унинг асосий ғояси қуйидагича: бола катта иштиёқ билан фақат ўзи танлаган фаолиятни бажаради. Интерфаол доска ўқувчиларнинг когнитив кўникмаларини ривожлантириш, ўз билимларини мустақил лойиҳалаш ва улардан фойдаланиш, ахборот маконида ҳаракат қилиш ва олинган маълумотларни танқидий идрок этиш қобилиятига асосланади¹.

Шундай қилиб, биз интерактив досканинг афзалликларини ажратиб кўрсатишимиз мумкин:

- Интерфаол доска жуфтликлар учун ўз материаллар тўпламларини яратиш ва такомиллаштириш имконини беради;
- Интерактив доска ўйиннинг турли босқичларида вақтни тежаш имконини беради. Бу вақт этишмаслиги сезиларли бўлган интенсив машғулотлар шароитида жуда муҳимдир;
- Интерфаол доска тайёрланган материалдан қайта-қайта фойдаланиш имкониятини беради: янги материални тушунтиришда; уй вазифасини ва мавзули такрорлашни текширишда;
- Интерфаол досканинг рақамли ресурслари мафтункор, шунинг учун ўқувчилар жуфтликда эътиборлироқ;
- Интерфаол доскадан фойдаланиш рус тили она тили бўлмаган ўқувчиларнинг жуфтликда фаоллигини рағбатлантиради, ёдлаш ва такрорлаш жараёнини кучайтиради².

¹ Бернацкая М. В., Муратова О. А. Плюсы и минусы использования интерактивных технологий при обучении иностранному языку студентов неязыковых вузов// Концепт. 2020.С-132.

² Suvorova N. A. Interactive learning: new approaches. - М., 2021.Р-32.

Интерфаол доска туфайли мулоқот (баҳс), фикрлаш ёки кичик гуруҳларда ишлаш шаклида коммуникатив ўйинни ўтказиш мумкин, чунки бу одамлар ўртасидаги ижтимоий муносабатлар бевосита фаолият шартларидан ташқарида қайта тикланадиган фаолиятдир. Коммуникатив ўйинлар диагностика, тизимлаштириш, мантиқий фикрлаш, эшитиш хотираси ва эътиборини ривожлантириш, фанга қизиқишни тарбиялаш каби мақсадларни амалга оширишга ёрдам беради. Ушбу ўйинларни ташкил этиш жараёнида ўқитувчилар кўпинча гуруҳ шаклидан фойдаланишади, микрогуруҳда 5-6 кишини ўз ичига олади, вазифаларни тақсимланади, топшириқларнинг босқичларини муҳокама қилинади, этакчини танланади, ҳамкорликнинг ижобий ҳиссий муҳитини яратилади¹.

Шундай қилиб, ўқувчилар дарсларга пухтароқ тайёргарлик кўрадилар, уй вазифаларини масъулият билан бажарадилар ва бунинг натижасида коммуникатив компетенцияларини эгаллашда катта муваффақиятларга эришадилар. Бугунги кунда фанларни ўргатишнинг асосий элементларидан бири бўлган танқидий фикрлаш ҳам ривожланмоқда.

Қарама-қарши нуқтаи назарларни таққослаш, тушуниш ва энг яхши вариантларни топиш, турли сабаб-оқибат муносабатларини ўрнатиш, керакли маълумотларни танлаш ўқув жараёнининг интенсивлигини оширишга ёрдам беради². Шу тариқа, ўқувчи-тингловчилар эътиборини ўтказиб юбормаслик ва уларни ушлаб туриш учун мантиқий занжирлар қуришни амалда ўрганадилар, бу кўп жиҳатдан нотиклик компетенциясини ривожлантиришга, ўз фикри ва ижодий ғояларини тақдим этиш қобилиятини шакллантиришга ёрдам беради. Турли соҳалардаги катта ҳажмдаги маълумотлар, танқидий фикрлаш қобилияти қисқа вақт ичида маълумотларни қайта ишлаш, таҳлил қилиш, таққослаш, унинг ўрганилаётган масала билан боғлиқлигини баҳолаш ва тўғри хулосага келишга ёрдам беради, бу охир-оқибатда талабанинг ижтимоий муҳитга тез мослашиши ва жаҳон бизнесида муваффақиятга эришиши³. Танқидий фикрлаш ва ижодкорликни ривожлантиришдан ташқари, таълим жараёнида синфлардаги ўқувчиларнинг максимал сонининг интерфаол иштирок этишига ҳам эътибор қаратиш лозим.

Энг катта афзаллик экран ва анъанавий досканинг функцияларини бирлаштириш орқали эришилади. Бўр маркер билан алмаштирилади, матнли

¹ Suvorova N. A. Interactive learning: new approaches. - М., 2021.Р-43.

² Современные и интерактивные методы обучения в школе//плюсминуси.ру/плюс-и-минус-интерактивного-обучения С-65.

³ Хатамов М. А. Maktabda interfaol o'qitish usullari va metodlari // Образование и наука в современных условиях: материалы ВИИ Междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 22 мая 2022.).Б-32.

ҳужжатлар киритилади, чизмалар қўшилади, энг муҳими, келажакдаги семинар ва дарслар учун материални сақлаш ва янгилаш имконияти мавжуд. Албатта, барча дарс жараёнларда бундай мунтазан равишда фойдаланиш тавсия этилмайди.

Бундан ташқари, гуруҳнинг кайфияти ва билим даражасига қараб, дарснинг босқичларини тезда қайта қуриш мумкин. Ўқитувчи ўқувчиларнинг қизиқиши ва жавобини уйғотган лаҳзани батафсил баён қилиши, захирадаги мавжуд машқ ва тренинглари қўшиши мумкин. Мавзу ёки саволлар бирон сабабга кўра қизиқ бўлмаса, у ҳолда уларни дарснинг мантикий тузилишини бузмасдан осонгина ўтказиб юбориш мумкин.

Ўқитувчи учун интерфаол таълим воситаларидан фойдаланишнинг ижобий ролини унутманг. Материаллар ўқувчиларнинг ёрқин ва қизиқарли топилмалари билан тўлдирилиб, ўқитувчига ҳақиқий замонавий материални топишни осонлаштиради ва унга ўз тингловчиларини аниқроқ ва чуқурроқ тушунишга, уларни нима ҳаяжонлантираётганини ва нимага қизиқишини ҳис қилишига ёрдам беради - умуман, ўқувчилари билан бир хил тўлқин узунлигида бўлиш шарт.

Албатта, интерактив досканинг кўп сонли, аниқ ва шубҳасиз афзалликлари билан бирга, ҳали ҳам камчиликлари бор. Биринчидан, бу ускуналар ва эҳтиёт қисмларнинг анча нархи юқори, УСБ порт билан боғлиқ муаммолар ва доимий калибрлаш зарурати. Қолаверса, шуни таъкидлаш керакки, проекторсиз ишлашнинг иложи йўқ. Ўқитувчи ўз ишида доскадан тўлиқ фойдаланишни ўрганиши учун махсус курсларни ўташи, шунингдек, уни ривожлантиришга кўп вақт сарфлаши ва ҳар хил турдаги машғулотлар. Бошқа нарсалар қаторида, баъзида ўқитувчи янги режимда ишлашдан кўрққанида, психологик тўсиқ пайдо бўлиши мумкин.

Ўқитувчилар фанни ўқитишга ёндашувларини қайта кўриб чиқмоқдалар, бу эса ўқувчиларнинг тил ўргатиш самарадорлигига энг яхши таъсир кўрсатади. Алоҳида-алоҳида, чиройли ва ёрқин видео кетма-кетлигини, акустик тизимни яратиш ва берилган мавзу бўйича чексиз миқдордаги материаллардан фойдаланиш имконияти ва соддалиги ҳақида айтмоқчиман. Умуман олганда, интерфаол технологиялар ёрдам бериш учун мўлжалланганлигини таъкидлаш жоиз, ўқитувчининг ишини мураккаблаштирамайди ва бизнинг профессор-ўқитувчиларимиз бунга ўз тажрибаларидан амин бўлишди. Ушбу интерфаол усул амалиётга йўналтирилган характерга эга бўлиб, ўқувчиларда фактларни таҳлил қилиш, умумлаштириш, башорат қилиш, солиштириш, хулосалар

чиқаришни ўрганадиган мустақиллик ва тадқиқот кўникмаларини ривожлантиришга қаратилган.

Билимларни ўзлаштиришда уларнинг қандай ташкил этилганлиги ва қандай усуллар билан ўзлаштирилганлиги жуда муҳимдир. Бошқача айтганда, фаолият усуллари алоҳида аҳамиятга эга. Агар билим тайёр, мантиқий тартибга солинган шаклда, уларни ўзлаштириш, кўпайтириш ва типик вазиятларда қўллашни ўз ичига олган ҳолда таклиф қилинса, бу усул ўқувчиларнинг мустақил фикрлашини шакллантириш учун самарали бўлиши қийин. Агар мактаб дарсларида мунозара бўлса ва ўқувчилар мунозара ва баҳсларга очиқ бўлса, доимий изланиш мавжуд бўлса, бу ўқувчиларнинг интеллектуал ва касбий шаклланишининг бир қисмига айланади.

Таълим учун интерфаол технологиялар аллақачон ўзининг ижобий ва салбий томонларини кўрсатди. Кўриб турганингиздек, бундай замонавий асбоб-ускуналардан фойдаланишнинг ижобий таъсири унинг камчиликларидан кўра муҳимроқдир, уларнинг аксарияти ҳал қилиниши мумкин. Бироқ, уни бошқа усуллар билан биргаликда қўллаш тавсия этилади. Энг яхши вариант – ўқувчиларга барча мумкин бўлган манбалардан тажриба ва янги билим бериш учун бир нечта турли усулларни бирлаштиришдир.

Мутахассисларнинг фикрига кўра, усулнинг баъзи камчиликлари бўлса-да, агар қоидаларга риоя қилинса ва тўғри ташкил этилса, ўқувчиларнинг имкониятларини тўлиқ очиш ва болаларнинг ўзини намоён қилиш йўллари топиш мумкин, бу уларнинг умумий ривожланишига ижобий таъсир қилади, бундай инновацион ечим кўплаб таълим муассасаларининг жорий ўқув дастурининг асосини ташкил қилиши керак. Уларсиз болаларнинг юқори академик кўрсаткичларга эришишлари қийинроқ бўлади.

Адабиётлар рўйхати:

1. Бернацкая М. В., Муратова О. А. Плюсы и минусы использования интерактивных технологий при обучении иностранному языку студентов неязыковых вузов// Концепт. 2020.С-78.
2. Sattorov S. B. Interactive learning technologiyes in higher education: textbook. allowancye. - Saratov: Sciencye, 2019.P-57
3. Xatamov M. A. Maktabda interfaol o‘qitish usullari va metodlari// Образование и наука в современных условиях: материалы ВИИ Междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 22 мая 2022.).Б-23.
4. Suvorova N. A. Interactive learning: new approaches. - M., 2021.P-43.
5. Қурбанбанбаева Д,А.Бўлажак чет тили ўқитувчилари нутқ омилкорлигини назорат қилиш методикаси.ном.дисс. Т. :Тошкент.2011 йил.Б.14-15
6. Педагогикадан атамалар луғати. — Тошкент: Фан, 2008. — 196 б.
7. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 4-жилд. Зебуннисо-Конирил. - Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2002. — 704 б.